

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פְּרִשֶׁת וַיֵּרָא

יציאת השבת:

17:18

ירושלים: 17:18

יח' חשוון תש"פ

הפטרה: ואשה אחת

יציאת השבת ר"ת 17:42

גיליון 553

כניסת השבת:

16:09

ירושלים: 16:05

"וַיֵּרָא אֱלֹהִים - אֵתָה"

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

לפעמים ישנה מצווה או הנהגה טובה שאנו רוצים לקיים בכל לבנו אך קשה לנו לעשותה, מדוע? התשובה לכך בפרשה. ניסיונו הגדול של אבי האומה - אברהם אבינו, היה ניסיון העקידה. אברהם אבינו היה איש החסד. הוא היה מקבל אורחים מאין כמותו, מתפלל על הנמצאים בצרה ואפילו אם הם רעים וחמאים כאנשי סדום ועמורה. והנה בא ציווי הבורא 'קח נא את בנך יחידך אשר אהבת את יצחק והעלהו לי לעולה'. אברהם מצווה להעלות את בנו האהוב על גבי המזבח, מעשה המנוגד לתכונות הנפש של אברהם איש החסד. והנה אברהם משכים בבוקר וחובש את חמורו בעצמו על אף שהיו לו משרתים והטעם: 'מתוך שאהבה מקלקלת את השורה', אהבתו הגדולה של אברהם לבורא עולם עוררה אותו לעשות את ציווי הבורא בזריזות ובשמחה.

ללא ספק לבו של אברהם המה מן הציווי, כמה זמן חכה ללידת בנו יצחק? ולאחר מאה שנה של ציפייה ילך וישחטנו במו ידיו? איך יוכל לישון בלילה? ואולם חזקה על אברהם מצוות הבורא. והנה מיד לאחר מכן נאמר לאברהם 'עתה ידעתי כי ירא אלקים את ה'. האם דבר זה לא נודע קודם לכן? אלא, עד עכשיו היה אברהם עובד ה' מתוך אהבה וחסד, והנה עתה נודע שהוא עובד ה' גם מתוך יראה- ירא א'לוקים.

מסתבר שזוהי העבודה האמתית של האדם, לתקן את מידותיו, במיוחד במה שאין בו. רוצה לומר, יש אדם שנולד עם נטייה ללימוד, אך אין בו נטייה לגמילות חסד. ודאי שצריך הוא לעמול לגמול חסד. ויש אדם אחר, שאינו יכול לשבת רגע וללמוד וכל הזמן הוא בעסקנותו, אדם זה צריך שיקבע עיתים לתורה וישב לעסוק בה, על אף שזוהי תכונה המנוגדת לטבעו המולד. מסתבר שדווקא עבודה כזו חשובה כדרך בעבודת ה', והיא הבחינה האמתית שאין האדם מקיים את המצוות מתוך נוחות אישית, אלא מתוך הראיה כי זהו ציווי ה' ורק מתוך כך הוא פועל לקיים את מצוותיו.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורץ. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

וביום השמיני ימול בשר ערלתו

אברהם אבינו הראשון שנכנס בברית עם ה' ולכן אומרים: "להכניסו בבריתו של אברהם אבינו". ואולם יצחק הוא הראשון שנימול לשמונה ימים, ולכן ערב קודם הברית נקרא הלימוד בשם 'ברית יצחק'.

ברית המילה ויום השבת

וביום השמיני ימול בשר ערלתו - בספר "דעת זקנים" מבאר בשם הראשונים טעם הדבר שעושים ברית מילה ביום השמיני, על פי משל למלך שבא אוהבו לבקרו. זימן המלך לכבוד האורח את כל אוהביו, וערך לו קבלת פנים מכובדת. כשבא אותו אוהב לאכול, אמר לו המלך עדיין אני ממתין למטרוניתא אחת שאין כמותה בכל העולם, ורוצה אני שתגיע קודם. כך כשנולד בן, אומר הקב"ה איני רוצה שימולו אותו, עד שיראה את השבת, והיא המטרוניתא שאין כמותה בכל העולם, ובתוך שמונה ימים, יש שבת אחת, לכן ממתנים שמונה ימים למילת הבן.

מכאן רואים מהו גודל מעלת ברית מילה, שהיא חשובה כסעודה שהמלך מלכו של עולם עושה לאוהבו הנכנס לברית עמו. ולפני הברית רוצה להראותו את יקר תפארת גזיו שהיא חמדה גנוזה בבית אוצרו ושבת שמה, שאין כיפיה בכל העולם. וכל מי שמשותף בסעודת הברית, זוכה להשתתף בסעודת המלך בעצמו, שבא אוהבו לכרות עמו ברית עולם. ולכן פסק הרמ"א בהלכות מילה (יורה דעה סימן רס"ו סעיף י"ב) שכל מי שאינו אוכל בסעודת מילה, הוי כמנודה לשמים ח"ו. ובתוספות בפסחים מובא בשם המדרש שע"י סעודת מילה, ניצול מדינה של גיהנם, כי סעודה זו היא סעודתו של המלך מלכו של עולם לאוהבו שנכנס בבריתו של אברהם אבינו ע"ה.

ברית ידידות

מסופר על בנו של הרב מברסק רבי יצחק זאב, שביום המילה של בנו סיפר למסובים שיש לו חידוש יקר מאביו על ענין ברית מילה, שלא גילה אותו עד לזמן המצוה ממש "כי כל הקורא פסוק בזמנו מביא גאולה לעולם", וכך היו דבריו: הרי אמרו חז"ל על אברהם אבינו שקיים את כל התורה כולה לפני שנצטוו, נשאלת השאלה מדוע בברית מילה המתין עד שינתן לו צווי מיוחד מאת המלך. השיב הרב: במצות ברית מילה יש פן נוסף לכל המצוות, והוא כריתת ברית בין הרך הנימול מעמ"י לבין הקב"ה. וכפי שידוע, בכל שידוך בין חתן וכלה, גם אם צד אחד מסכים בכל לבו לשידוך, אבל הצד השני עדיין לא מסכים, אי אפשר לשבור את הכוס, וכן בכל כריתת ברית, אי אפשר לעשות דבר, רק בהסכמת שני הצדדים. כך גם בברית מילה, גם אם אברהם אבינו ידע את מעלתה של המצוה, והיה יכול לקיים את המצוה מצד עצמה, אבל אי אפשר לבצע אותה בלי הסכמת הצד של הקב"ה, ולכן המתין אברהם עד שזכה להגיע למדרגה הגבוהה של כריתת ברית לו ולורעו אחריו לדורות עולם. ובברית זו הקב"ה כביכול הזמין את אברהם אבינו לסעודה, וכך זה ממשיך לדורות עולם. ולכן בברית המילה הקב"ה נותן לכל יהודי ויהודי את התואר הנפלא והנשגב "ידיד", כי יש כאן ברית ידידות עם הקב"ה, וזהו מטבע ברכת

ברית המילה שתקנו לנו חכמינו ז"ל: "אשר קידש ידיד מבטן וחוק בשארו שם וצאצאיו חתם באות ברית קודש. על כן בשכר זאת קל חי חלקנו צורנו צוה להציל ידידות זרע קודש שארנו משחת, למען בריתו אשר שם בבשרנו".

מנהג 'שלום זכר'

כשנולד בן זכר, נוהגים להזמין את הציבור בליל שבת שלפני הברית, לכיבוד קל הנקרא "שלום זכר" או "זכר", ומכבדים בין היתר בחימצה (חומוס בערבית, ארבעס בידיש) ובמיני קטניות אחרים.

בספר "נוהג כצאן יוסף" מובא מנהג פרנקפורט "שאין מזמינים (במפורש) לשלום זכר, אלא מכריזים בבית הכנסת אחר קדיש של במה מדליקין". ובערוך השלחן מובא מנהג "שלום זכר" בשבת בבוקר, "ליתן מזל טוב וקוראים לזה שלום זכר, ונוהגים שלא לטעום כלום, ואומרים שזהו מתקנת המדינה, לבלי להכביד על בעל הבית". הטעם: התכנסות זאת היא במקום סעודת הודיה להולדת הבן, ונעשית בליל שבת "דאז הכל מצויים בביתם". ועוד, בגמרא מובא שבהיותו התינוק ברחם אמו "מלמדים אותו כל התורה מילה... וכיון שבא לאור העולם, בא מלאך וסטר על פיו ומשכיחו כל התורה כולה" (גדה ל ע"ב), לכן באים לבקר בליל שבת, ולהשתתף בצערם ואבלו על ששכח את התורה, ואוכלים אז מאכל אכלים - קטניות. ועוד, זכר לאותו מנהג עתיק יומין, המובא בארחות חיים (לר' אהרן בן יעקב הכהן מלוניל), "שמי שמל את בנו משלים עם כל שונאיו, וקורא אותם לאכול ולשמוח עמו, כדי שיברכוהו ולא יקללוהו, וגם מתקבצים כל הקהל בליל השבת, ובליל השמיני, ואח"כ (בליל השמיני) בא הסנדק ונותן מעות ליולדת, ואח"כ כל אחד, נותן לפי מעלתו, ומנהג זה נהגו כדי ליתן לעניות, שלא תבושנה בלקחן מעות מיד אנשים ונשים".

ועוד, במדרש רבה מובא הטעם למצות עשה שבפרשת אמור (ויקרא כב, כז) שזר או קָשָׁב או עֹז כִּי יִלֶּד וְהָיָה שִׁבְעַת יָמִים תַּחַת אִמּוֹ וּמִיּוֹם הַשְּׁמִינִי וְהִלָּאָה יִרְצָה לְקַרְבֵּן אִשָּׁה לַה' - משל למלך שנכנס למדינה וגזר ואמר: כל אכסנאין (=אורחים) שיש כאן, לא יראו פני עד שיראו פני המטרונה תחילה, כך אמר הקב"ה לא תביאו לפני קרבן עד שתעבור עליו שבת, שאין שבעה ימים בלא שבת, ואין מילה בלא שבת. כלומר, כשם שכל קרבן בבית המקדש, הותר להקריבו, רק אחרי שעברה עליו לפחות שבת אחת, כך ברית המילה, לא תתבצע עד שלא תעבור על התינוק לפחות שבת אחת.

ברית יצחק

לילה לפני ברית המילה מגיעים לבית התינוק הנולד קרובי משפחה וידידים. הטקס נערך במניין גברים הקוראים הלכות, מדרשים, פרקי קבלה וסיפורים הקשורים בברית מילה של האבות מתוך ספר הזוהר. אבי הנימול קורא את ההלכות והסיפורים הקשורים לחובת האב למול את בנו. הקריאה נעשית בדרך כלל מתוך ספר הנקרא "ברית יצחק".

מנהג זה מבוסס על פי ספר הזהר שמוספר שם: שרבי אבא ובנו ר' יעקב הזדמנו לאכסניה אחת ובעל הפונדק ביקש מהם להישאר למחר לברית. באותו לילה כינס בעל האכסניה את אוהביו ועסקו בדבקות בתורה ואף אחד לא ישן כל הלילה.

הלכות ברית מילה

א. לילה שלפני יום המילה נקרא ליל "ברית יצחק" ובכמה מקומות נהגו להיות ערים כל הלילה ולעסוק בתורה אצל התינוק, ועיקר הדבר עד חצות לילה. וקבעו סדר לימוד מיוחד ללילה זה. ויש שנהגו להדליק נרות בלילה הזה, ושומחים ושרים בו. כשעורכים סעודה בליל יום הברית, "ברית יצחק", אין הסעודה נחשבת לסעודת מצווה, ואפשר על ידי ברכות בלבד.

ב. אף על פי שכל היום כשר למצות מילה, מכל מקום זריזין מקדימין למצוות, ולכן אין להשהות מצות מילה לאחר חצות היום, בכדי שבואו המוזמנים ויהיה ברוב עם הדרת מלך, שהרי מצות זריזין מקדימין למצוות, חשובה יותר ממצות ברוב עם הדרת מלך. ומכל שכן שאסור להשהות המילה לאחר חמש שעות מן היום, שנראה כאילו מצות מילה בזויה עליו חס ושלום.

ג. יש לאדם להשתדל כמה שיוכל להיות סנדק, לפי שדומה מצווה זו למקטיר קטורת. ומכל מקום בודאי שאין לעשות מחלוקת חס ושלום בזה, וגדול השלום. יש נוהגים לכבד בסנדקאות בבן הראשון את אבי הבעל, ובבן השני את אבי האשה. אולם אם אבי הבעל מוחל על כבודו לטובת אבי האשה, אפשר לכבד את אבי האשה לשבת בסנדקאות בבנו הראשון. וכן מותר לו למחול על כבודו כדי לכבד את אבי אביו (הסבא).

ד. כשיש מילה בבית הכנסת, אין לומר שם וידוי ונפילת אפים ביום המילה, ואפילו אם מתפללים שם כמה מנינים בזה אחר זה. וכן אין אומרים וידוי אם אבי הבן או הסנדק נמצאים בבית הכנסת.

ה. נוהגים להעלות לספר תורה את בעלי הברית. ובימי שני וחמישי כשיש בבית הכנסת שני בעלי ברית ישראלים, אין להוסיף על מנין העולים.

ו. תינוק שנדחית מילתו מפני שהיתה לו צהבת גבוהה, והבריא, אין צריך להמתין שבועה ימים מעת שהבריא, אלא ימולו אותו מיד לאחר שהבריא. שמאחר והצהבת היא דבר מצוי אצל תינוקות רבים. אין ממתנים עליה שבועה ימים מעת שהבריא. ואם הבריא ביום חמישי או שישי, וכבר עבר יום השמיני ללידתו, אין למולו בימי חמישי ושישי, אלא ידחו המילה ליום ראשון.

ז. אחר המילה מברכים על כוס יין "בורא פרי הגפן", וברכת "אשר קידש ידיד", ומנהגינו שהמברך טועם מהכוס מיד בסיום ברכת "כורת הברית", לפני שאומר "אלוקינו ואלוקי אבותינו קיים..." מחשש הפסק בין הברכה לטעימה.

ח. חייב אדם לעשות שמחה ביום שזכה למול את בנו, וכדרש הפסוק: "וַיֵּשֶׁב אַבְרָהָם מִשְׁתֵּה גִדּוֹל בְּיוֹם הַגְּמֹל אֶת יִצְחָק", הג (ח') - מל, ואע"פ כן הדבר ברור שאין סעודה זו מצווה מן התורה.

לעילוי נשמת אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

עלון זה מוקדש:

לרפואת: אברהם ולאח ציטרון. שרה בת שמחה. מרים יהודה. ציפורה ויהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי הלוי. עור בן עישה. תקוה בת עזיזה. אלגרה בת ג'א'. אסתר בת זוהרה. מול בת ענולה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולטנה. הראל בן אביגיל. אילנה בת סליחה. ישי ורחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי הי"ו.

להורות נערי צה"ל ושבי"ו ובהם: אורון שאול. דוד גולדן. גיא חבר. רון ארד. יהודה כץ. צבי פלדמן. יהונתן פולארד הי"ו.

לעילוי נשמת: הגר"ע יוסף יצחק ל"ה. הגר"מ אליהו יצחק ל"ה. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. הרב שלמה צורף. יונה יונה. סופר מנחם.

אליאור קדושים. הרב אברהם צוקרמן. יצחק עמרמה. נדיר נחום. נסים כהן. רובי צעדי. יצחק בן מול מורח. מרדכי ומושה מורח. ישראל אברהם נתן. אברהם אוהיון.

מרדכי צאנז. שלמה בן מרים. יצחק ונצמר אטיאס. ר' חיים אוחנה. לוי יצחק אמרדי. אורן מועלם. אליהו טויט. דוד חגיבי. דוד נוסברג. יואל דללי. עמוס דמרי. רוי שלמה.

סימנטוב משה יהודה. ישראל בן גמרה. רבי דוד הכהן. ישראל בן שושנה. נעים משה. אהרן מורח. יצחק ושמחה אילון. נסים וסליחה שושן. יצחק ולאח אסטרנו.

נדירה שמעון. מנדה לוי. ליט שבת. אסתר בת תרא. אסתר חדר. חנה יצחקי. דינה פונדק. אליהו בת פריחה. תירצה זיגדון. אסתר וענבר נחום. דניאל אלמליח.

אליהו אדרי. נסים מלי. מרים וענוה. עזיזה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. נעמה בת מ'לודה. לאויה מדר. זוהרה בת חנה. עליזה כהן. שרה אוליאל. יוכבד ועקני.

חסיבה ששפטוש. עישה דון. ברכה סופר. רותי אטל. סבטלנה בת אולנה. אסתר איבמי. כמייסה דדי. כמייסה כהן. אליס מוביל. אילה שחר. רבקה ישעדי. אריאל דרסעבר ז"ל.

ולע"נ הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שגדור, שושנה רוזה, רפאל פרייז, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה